

instrumentale composities, toch te zeer mist, en een zoetelijk accent ontstaan is, dat de componist elders in zijn werk zorgvuldig heeft vermeden.

In stijl-critisch opzicht heeft Robert Jardillier in zijn uitvoerige analytische studie over de kamermuziek-werken van César Franck belangrijker en zelfstandiger arbeid verricht, dan Vincent d'Indy en ook Charles Tournemire (in zijn deskundige, doch schetsmatige monografie) en Alfred Cortot (in zijn aan een rijke praktijk getoetste studie over de klavier-composities) hebben tot de kennis van Franck's œuvre waardevolle bijdragen geleverd. Doch deze beschouwingen dragen over het algemeen een vrij traditioneel karakter en het wil mij voorkomen, dat een schrijver over muziek, die zich onbevangen op het werk van Franck instelt en dit met kennis van zaken weet te toetsen aan de muziek van zijn voorgangers en tijdgenooten, een studie over diens werk zal weten te schrijven, welke van een breeder visie getuigt, dan men tot nu toe heeft aangetroffen. Hij zal dan menig verschijnsel nader kunnen uitwerken. Ik denk bijvoorbeeld aan de Germaansche trekken, welke het werk van César Franck, die een Waal van geboorte was, ongetwijfeld bezit, en welke op den duur toch niet tot tweeslachtigheid in zijn stijl hebben aanleiding gegeven. (Closson publiceerde een korte verhandeling over dit onderwerp). Op den invloed van Bach op César Franck's orgelwerken heeft Tournemire gewezen naar aanleiding van het derde orgelkoraal, doch deze reikt verder. Verwantschap met Beethoven, zoowel wat de expressie als wat den vorm betreft, blijkt reeds uit de eerste trio's van Franck, waarin men ook aanduidingen vindt van het cyclisch prin-

cipe, dat hij in zijn latere werken (symfonie, vioolsonate, strijkkwartet) met zulk een gedachtenkracht verwerkelijkt heeft, dat deze schrijfwijze richting-bepalend geworden is voor de gansche ontwikkeling van den hoofdvorm tot op dezen tijd. Bij het feit dat dit vorm-principe, onafhankelijk van César Franck, ook door Bruckner werd gehuldigd, heeft men nog te weinig stilgestaan. De harmonische verschijnselen, welke zich in het werk van Franck openbaren, gaan in menig opzicht terug tot Schubert en wanneer men zijn harmonische vernieuwingen bestudeert, ontkomt men niet aan een vergelijking met Grieg. Met name omtrent de verhouding Franck-Liszt en Franck-Wagner is in muziek-technisch opzicht nog te weinig materiaal in onderzoek genomen en ook de ontwikkelingsgang van Franck's muzikale ideeën, zooals deze in het werk van zijn leerlingen is verlopen, wacht nog op een schets. Over de geestelijke verwantschap tusschen César Franck en zijn leerlingen heeft Charles Oulmont een zeer lezenswaardig, twee-deelig werk geschreven onder den titel *Musique de l'amour*. In deze fijnzinnige studie behandelt hij Ernest Chausson (et la „Bande à Franck") en Henri Duparc (ou de „l'invitation au voyage" à la vie éternelle), waarbij hij de gelegenheid niet verzuimt, de uitspraken van Franck's volgelingen omtrent den geestelijken invloed van hun leermeester in zinrijk verband te citeeren. Zoo vindt men, hier en daar verspreid (bij Boschot, Tiersot, Bordes, Dukas, Ropartz, Rivière e.a.), voldoende stof om tot een samenvattend beeld van Franck's persoonlijkheid te geraken. Dan zal tevens gelegenheid bestaan, de eenzijdige voorstelling, welke omtrent Franck's persoonlijkheid